

Marxisme og revisjonisme

Det er et kjent ord som sier at hvis de geometriske aksiomer angrep menneskenes interesser, så ville det bli gjort forsøk på å gjendrive dem. Naturvitenskapelige teorier som står i strid med teologiens gamle fordommer, har framkalt og framkaller fremdeles den mest desperate motstand. Det er ikke noe rart i at Marx' lære, som direkte tjener til å opplyse og organisere den fremskredne klasse i det moderne samfunn, påviser denne klassens oppgaver og beviser at det nåværende systemet uunngåelig (i kraft av den økonomiske utvikling) vil bli avløst av en ny ordning – det er ikke noe rart i at denne læren har måttet slåss om hvert skritt på sin vei.

Det er ikke nødvendig å snakke om den borgerlige vitenskap og filosofi, som blir dosert offisielt av offisielle professorer for å fordumme ungdommen fra de besittende klasser og for å dressere dem til fiendskap mot indre og ytre fiender. Denne vitenskapen vil ikke høre noe om marxismen og erklærer at den er gjendrevet og tilintetgjort. Unge vitenskapsmenn, som gjør karriere på å gjendrive marxismen, og skrøpelige oldinger som bevarer tradisjonene fra alle mulige utslitte «systemer», angriper Marx med like stor iver. Marxismens framgang og den kjensgjerning at dens ideer griper om seg og får fast tak blant arbeiderklassen, bidrar uunngåelig til å øke hyppigheten og voldsomheten i disse borgerlige angrep mot marxismen, som bare blir sterkere, mer herdet og livskraftig hver gang den er blitt «tilintetgjort» av den offisielle vitenskap.

Men endog blant de lærer som er forbundet med arbeiderklassens kamp og hovedsakelig er utbredt blant proletariatet, befestet marxismen på ingen måte sin stilling med en gang. I det første halvsekel av sin eksistens (fra førtiårene i det 19. århundre) kjempet marxismen mot teorier som var fundamentalt fiendtlig mot den. I første halvdel av førtiårene, gjorde Marx og Engels opp med de radikale unghegelianerne, som sto på den filosofiske idealismens standpunkt. I slutten av førtiårene

kommer kampen på de økonomiske lærers område – mot proudhonismen – i forgrunnen. Femtiårene avslutter denne kampen: kritikken av de partier og lærer som hadde gjort seg gjeldende i det stormfulle året 1848. I sekstiårene blir kampen flyttet over fra den allmenne teoris område nærmere til den direkte arbeiderbevegelse: bakunismens fordrivelse fra Internasjonalen I begynnelsen av syttiårene i Tyskland kommer proudhonisten Muhlberger en kort tid i forgrunnen, og i slutten av syttiårene positivisten Duhring. Men begge innflytelse på proletariatet er nå absolutt ubetydelig. Marxismen har alt vunnet en uomtvistelig seier over alle andre ideologier i arbeiderbevegelsen.

I nittiårene i forrige århundre var denne seieren i hovedsaken fullført. Til og med i de romanske land, der proudhonismens tradisjoner holdt seg lengst, bygde arbeiderpartiene faktisk sine programmer og sin taktikk på marxistisk grunnlag. Arbeiderbevegelsens gjenreiste internasjonale organisasjon – i form av periodiske internasjonale kongresser – stilte seg straks og nesten uten kamp i alt vesentlig på marxismens grunn. Men da marxismen hadde fordrevet alle mer eller mindre helstøpte lærer som var fiendtlige mot den, begynte de tendenser som kom til uttrykk i disse lærer, å søke andre kanaler. Formene og motivene for kampen forandret seg, men kampen fortsatte. Også det annet halvsekel i marxismens historie begynte (i nittiårene) med kampen mot en retning innenfor marxismen som var fiendtlig mot marxismen.

Den tidlige ortodokse marxist Berestein ga sitt navn til denne retningens, idet han opptrådte mest høylydt og med det mest fullstendige uttrykk for rettelse til Marx, revisjon av Marx, revisjonisme. Til og med i Russland, hvor den ikke-marxistiske sosialisme naturlig nok har holdt seg lengst – som følge av landets økonomiske tilbakeliggenskap og den kjensgjerning at bondebefolkningen som er knuget av livegenskapets rester, inntar en dominerende stilling – til og med i Russland vokser den helt tydelig mer og mer over i

revisjonisme. Både i agrarprogrammet (programmet om munisipalisering av all jord) og i de allmenne program- og taktikkspørsmål erstatter våre sosialnarodniker mer, og mer de døende og foreldede rester av det gamle systemet, som på sitt vis var helstøpt og fundamentalt fiendtlig mot marxismen, med «rettelser» til Marx.

Den førmarxistiske sosialismen er knust. Den fortsetter kampen, ikke på sitt eget selvstendige grunnlag, men på marxismens allmenne grunnlag – som revisjonisme. La oss nå se hva som er det ideologiske innhold i revisjonismen.

På det filosofiske område fulgte revisjonismen i den borgerlige professorale «vitenskaps» kjølvann. Professorene gikk «tilbake til Kant» – og revisjonistene diltet etter nykantianerne, professorene gjentok de banalitetene prestene tusen ganger har uttalt mot den filosofiske materialisme – og revisjonistene smilte nedlatende og mumlet, (ordrett etter siste Handbuch) at materialismen forlengst er «gjendrevet». Professorene behandlet Hegel som en «død hund», og mens de selv preket idealisme, bare en idealisme tusen ganger mer småskåren og banal enn Hegels, trakk de foraktelig på skuldrene av dialektikken – og revisjonistene krøp etter dem i den filosofiske vitenskapsvulgariserings sump og erstattet den «spissfindige» (og revolusjonære) dialektikk med en «enkel» (og rolig) «evolusjon». Professorene gjorde rett og skjell for sine embetsmannsgasjer ved å tilpasse både sin idealistiske og sine «kritiske» systemer etter den herskende middelalderske «filosofi» (dvs. teologien) – og revisjonistene nærmet seg dem og prøvde å gjøre religionen til en «privatsak», ikke i forhold til den moderne stat, men i forhold til den fremskredne klasses parti.

Den reelle klassebetydning av slike «rettelser» til Marx er det unødvendig å snakke om – den er selvinnlýsende. Vi vil bare slå fast at den eneste marxist i det internasjonale sosialdemokrati, som kritiserte de utrolige banaliteter som revisjonistene disket opp med, fra den konsekvente dialektiske

materialismer standpunkt, var Plekhanov. Dette må understrekes med desto større ettertrykk som det i våre dager blir gjort dypt feilaktige forsøk på å smugle inn det gamle og reaksjonære filosofiske skrapet under dekke av kritikk av Plekhanovs taktiske opportuisme. ((Se boka «Studier i marxismens filosofi» av Bogdanov, Basarov og andre. Dette er ikke stedet til å diskutere denne boka, og jeg må foreløpig nøye meg med å si at jeg i den nærmeste framtid i en rekke artikler eller i en særskilt brosjyre vil påvise at alt det jeg har sagt i teksten om de nykantianske revisjonistene, i realiteten også passer på disse «nye» ny-humeistiske og ny-berkeleyanske revisjonistene. (Kort tid etter skrev Lenin boka «Materialisme og empiriokritisisme», hvor han ga en tilintetgjørende kritikk av Bogdanov og andre revisjonister og deres filosofiske lærere – Avenarius og Mach. Lenins bok er et forsvar for marxismens teoretiske grunnlag – den dialektiske og historiske materialisme – en materialistisk sammenfatning av alle vitenskapens, fremfor alt naturvitenskapens, landevinninger i tiden fra Engels' død til utgivelsen av Lenins bok og en teoretisk forberedelse av det bolsjevikiske parti.))

Når vi går over til den politiske økonomi, må det først og fremst slås fast at på dette område var revisjonistenes «rettelser» mye mer forskjelligartede og omstendelige. Det ble gjort forsøk på å påvirke publikum med «nytt materiale om den økonomiske utvikling». Det ble sagt at det slett ikke foregår noen konsentrasjon i jordbruket og at småproduksjonen ikke blir fordrevet av storproduksjonen, og at konsentrasjonen i handelen og industrien foregår ytterst langsomt. Det ble sagt at krisene nå er blitt sjeldnere og at kartellene og trustene sannsynligvis vil gjøre det mulig for kapitalen å avskaffe kriser i det hele tatt. det ble sagt at «teorien om sammenbruddet» som kapitalismen går mot, ikke holder stikk fordi klasse motsetningene har en tendens til å bli mildere og mindre tilspisset. Endelig ble det sagt at det ikke vil være av veien å korrigere Marx' verditeori i samsvar med Bolin von

Bawerk.

Kampen mot revisjonistene i disse spørsmål førte til en like fruktbar aktivisering av den internasjonale sosialismes teoretiske tenkning som Engels' polemikk med Duhring hadde gjort tjue år før. Revisjonistenes argumenter ble analysert ved hjelp av kjensgjerninger og tall. Det ble bevist at revisjonistene systematisk pyntet på den moderne småproduksjon. Storproduksjonens tekniske og kommersielle overlegenhet over småproduksjonen, ikke bare i industrien, men også i jordbruket, ble bevist med ugjendrivelige kjensgjerninger. Men i jordbruket er vareproduksjonen mye mindre utviklet, og de moderne statistikere og økonomer er som regel lite flinke til å plukke ut de spesielle grener (stundom til og med operasjoner) i jordbruket som viser at jordbruket mer og mer blir dratt inn i verdensøkonomiens varebytte. Småproduksjonen hevder seg på ruinene av naturaløkonomien ved en uavlatelig forverring av ernæringen, ved kronisk sult, forlengelse av arbeidsdagen, forverring av husdyrbestandens kvalitet og av den røkt den får, kort sagt de samme midler som håndverksproduksjonen hevdet seg med mot den kapitalistiske manufaktur.

Hvert framskritt i vitenskapen og teknikken undergraver uunngåelig og ubønhørlig grunnlaget for småproduksjonen i det kapitalistiske samfunn

Hvert framskritt i vitenskapen og teknikken undergraver uunngåelig og ubønhørlig grunnlaget for småproduksjonen i det kapitalistiske samfunn, og oppgaven for den sosialistiske økonomi er å undersøke denne prosessen i alle dens ofte kompliserte og innfløkte former og vise småprodusenten at han umulig kan hevde seg under kapitalismen, at det er nødvendig for bonden å gå over til proletariatets standpunkt. I dette spørsmål syndet revisjonistene også fra et vitenskapelig synspunkt ved overfladisk generalisering av kjensgjerninger som ble valgt ut ensidig og uten sammenheng med kapitalismens

system i sin helhet. Politisk sett syndet de ved at de uunngåelig, enten de ville det eller ei, oppfordret eller drev bonden til å stille seg på husbondens standpunkt (dvs. borgerskapets standpunkt), istedenfor å oppfordre ham til å stille seg på det revolusjonære proletariatets standpunkt.

Enda verre var revisjonistenes stilling når det gjaldt kriseteorien og sammenbruddsteorien. Bare en kort stund kunne folk, og det bare de mest kortsynte, tenke på å revidere grunnlaget for Marx' lære under innflytelse av noen år med industrielt oppsving og blomstring. Kjensgjerningene gjorde det snart klart for revisjonistene at krisene ikke var noe som tilhørte fortiden: blomstringen ble etterfulgt av krise. Formene, rekkefølgen, bildet av de enkelte kriser forandret seg, men krisene vedble å være en uunngåelig bestanddel av det kapitalistiske system. Kartellene og trustene sammenfattet produksjonen, men samtidig forverret de på en måte som var åpenbar for alle, produksjonsanarkiet, proletariatets usikre eksistensvilkår og kapitalens åk, og skjerpet dermed klassemotsetningene som aldri før. At kapitalismen går mot sitt sammenbrudd – både i betydning av enkeltvis forekommende politiske og økonomiske kriser og fullstendig sammenbrudd for hele det kapitalistiske system – det har nettopp de nyeste kjempetrustene vist særlig tydelig og i særlig stor målestokk. Finanskrisen i Amerika nå nylig og den uhyggelige økingen av arbeidsløsheten i hele Europa, for ikke å snakke om den truende industrikrisen som mange symptomer peker på – alt dette har medført at revisjonistenes «teorier» av i går er glemt av alle, til og med av mange av revisjonistene selv. Men en bør ikke glemme de lærdommer som de intellektuelles vingling har gitt arbeiderklassen.

Når det gjelder verditeorien, må det bare sies at bortsett fra meget vage antydninger og hjertesukk å la Bøhm von Bawerk har revisjonistene her absolutt ikke prestert noe som helst og har derfor ikke satt noen som helst spor i utviklingen av den vitenskapelige tekning.

På det politiske område prøvde revisjonismen virkelig å revidere marxismens grunnlag, nemlig læren om klassekampen. Politisk frihet, demokrati og alminnelig stemmerett graver grunnen bort under klassekampen – fikk vi høre – og kullkaster den gamle setning i «Det kommunistiske manifest» at arbeiderne ikke har noe fedreland. Når «flertallets vilje» rår under demokrati, så de, kan en verken betrakte staten som et organ for klasseherredømmet eller forkaste forbund med det framstegsvennlige, sosialreformistiske borgerskap mot de reaksjonære.

Økonomiske ulikheter blir ikke mildnet, men utdypet og skjerpet under den «demokratiske» kapitalismens frihet

Det er ubestridelig at disse innvendinger fra revisjonistenes side utgjorde et nokså harmonisk system av oppfatninger, nemlig de gamle og velkjente liberalt-borgerlige oppfatninger. De liberale har alltid sagt at den borgerlige parlamentarisme avskaffer klassene og klasseskillene ettersom alle borgere uten forskjell har stemmerett og rett til å ta del i statens styre og stell. Hele Europas historie i annen halvdel av det nittende århundre og hele den russiske revolusjons historie i begynnelsen av det tjuende viser klart hvor tåpelige slike oppfatninger er. Økonomiske ulikheter blir ikke mildnet, men utdypet og skjerpet under den «demokratiske» kapitalismens frihet. Parlamentarismen avskaffer ikke, men blotter de mest demokratiske borgerlige republikkers vesen som organer for klasseundertrykkelse. Ved å bidra til å opplyse og organisere uten sammenlikning bredere masser av befolkningen enn de som før tok aktivt del i de politiske hendinger, forbereder parlamentarismen ikke avskaffelsen av kriser og politiske revolusjoner, men den største skjerping av borgerkrigen under slike revolusjoner. Hendingene i Paris våren 1871 og hendingene i Russland vinteren 1905 viser soleklart hvor uunngåelig det er at denne skjerpingen kommer. Uten et øyeblikks betenkning gjorde det franske borgerskap avtale med hele nasjonens fiende, med den fremmede armeen som hadde

ruinert dets fedreland, for å knuse den proletariske bevegelse. Den som ikke forstår den uunngåelige indre dialektikk i parlamentarismen og det borgerlige demokrati – som fører, til en enda skarpere avgjørelse av striden gjennom massevold enn i tidligere tider – han vil aldri bli i stand til på grunnlag av denne parlamentarisme å drive en prinsippfast propaganda og agitasjon som virkelig forbereder arbeidermassene til seierrik deltakelse i slike «stridigheter». Erfaringene med allianser, avtaler og blokker med de sosialreformistiske liberale i Vesten og de liberale reformistiske (kadettene) i den russiske revolusjon har på en overbevisende måte klarlagt at disse avtalene sløver massenes bevissthet, ikke styrker, men svekker den virkelige betydning av deres kamp, idet de knytter de kjempende sammen med slike elementer som er minst skikket til å kjempe, som er mest vaklende og forræderske. Den franske millerandisme – det største forsøk på å anvende den revisjonistiske politiske taktikk i bred, virkelig nasjonal målestokk – har i praksis gitt en vurdering av revisjonismen som aldri vil bli glemt av hele verdens proletariat.

«Det endelige mål er ingenting – bevegelsen er alt» – dette bevingede ord av Bernstein er et bedre uttrykk for revisjonismens vesen enn mange lange betraktninger

Et naturlig supplement til revisjonismens økonomiske og politiske tendenser var dens stilling til de endelige mål for den sosialistiske bevegelse. «Det endelige mål er ingenting – bevegelsen er alt» – dette bevingede ord av Bernstein er et bedre uttrykk for revisjonismens vesen enn mange lange betraktninger. å bestemme sin opptreden fra tilfelle til tilfelle, å tilpasse seg etter dagens hendinger, etter svingningene i de politiske bagateller, å glemme proletariatets grunnleggende interesser og hovedtrekkene i hele det kapitalistiske system, hele den kapitalistiske utvikling, å ofre disse grunnleggende interesser for innbilte øyeblikksfordeler – slik er den revisjonistiske politikken. Og

av selve denne politikken vesen følger klart at den kan anta uendelig forskjelligartede former og at ethvert noenlunde «nytt» spørsmål, enhver noenlunde uventet og uforutsett vending i hendingene, selv om denne vendingen bare i forsvinnende liten grad og for meget kort tid forandrer utviklingene hovedlinje, unngåelig alltid vil framkalle den ene eller andre avart av revisjonismen.

«revisjonisme fra venstre» som nå har dukket opp i de romanske land som «revolusjonær syndikalisme» tillempees også til marxismen ved å «korrigere» den

Revisjonismens unngåelighet er betinget av dens klassemessige røtter i det moderne samfunn. Revisjonismen er en internasjonal foreteelse. For enhver noenlunde informert og tenkende sosialist kan det ikke være den minste tvil om at forholdet mellom de ortodokse og bernsteinianerne i Tyskland, guesdistene og jauresistene (nå især broussistene) i Frankrikes, den sosialdemokratiske føderasjon og det uavhengige arbeiderparti i England, Brouckere og Vandervelde i Belgia, integralistene og reformistene i Italia, bolsjevikkene og mensjevikkene i Russland overalt i grunnen er ensartet, trass i den kolossale mangfoldighet av nasjonale forhold og historiske momenter i tilstanden i alle disse landene i dag. «Skillete innenfor den internasjonale sosialisme i dag følger alt nå i realiteten samme linje i de forskjellige land i verden, og dokumenterer dermed et veldig skritt framover sammenliknet med forholdene for 30-40 år siden, da uensartede strømninger innenfor den samme internasjonale sosialisme kjempet innbyrdes i de enkelte land. Og den «revisjonisme fra venstre» som nå har dukket opp i de romanske land som «revolusjonær syndikalisme» tillempees også til marxismen ved å «korrigere» den: Labriola i Italia og Lagardelle i Frankrike appellerer stadig fra den misforståtte til den riktig forståtte Marx.

Vi kan ikke her komme inn på det ideologiske innhold i denne

revisjonismen, som ennå på langt nær ikke har utfoldet seg slik som den opportunistiske revisjonisme, ikke er internasjonalisert og ennå ikke har utkjempet et eneste stort praktisk slag med et sosialistisk parti i noe land. Vi innskrenker oss derfor til den «revisjonisme fra høyre» som er skissert ovenfor.

Hva kommer det av at den er uunngåelig i det kapitalistiske samfunn? Hvorfor stikker den dypere enn forskjellene som følger av de – nasjonale særegenheter og kapitalismens ulike utviklingsgrad? Fordi det i hvert kapitalistisk land ved siden av proletariatet alltid også står brede lag av småborgerskap, små eiendomsbesitteie. Kapitalismen er oppstått og oppstår stadig på nytt av småproduksjonen. Kapitalismen skaper uunngåelig på nytt en hel rekke «mellomlag» (vedheng til fabrikken, hjemmearbeid, små verksteder, som på grunn av storindustriens, f. eks. sykkel- og automobilindustriens krav, er spredt over hele landet, osv.). Disse nye småprodusentene blir like uunngåelig på nytt kastet ut i proletariatets rekker. Det er helt naturlig at det småborgerlige livssynet stadig på nytt bryter igjennom i de store arbeiderpartiene. Det er helt naturlig at det må være slik og kommer til å være slik like til den proletariske revolusjons brå omslag: for det ville være en stor feil å tro at «fullstendig» proletarisering av befolkningen er nødvendig for at denne revolusjonen skal kunne gjennomføres. Det som vi i dag ofte bare opplever på det ideologiske område – det som i ' dag i praksis kommer fram bare i enkelte detaljspørsmål for arbeiderbevegelsen, som taktiske uoverensstemmelser med revisjonistene og splittelser på dette grunnlag – alt dette må arbeiderklassene utvilsomt gjennomgå i langt større målestokk når den proletariske revolusjon skjerper alle stridsspørsmål, konsentrerer alle uoverensstemmelser på punkter som har den mest direkte betydning for bestemmelsen av massenes holdning, når den tvinger proletariatet til å skille venn fra fiende i kampens ild og vrake de dårlige forbundsfellene for å kunne rette avgjørende slag mot fienden.

Den revolusjonære marxismes ideologiske kamp mot revisjonismen ved slutten av det 19. århundre er bare et forberedende trinn til de store revolusjonære slag som vil bli utkjempet av det proletariat som trass i alle vaklinger og svakheter hos spissborgerskapet marsjerer fram til fullstendig seier for sin sak.

April 1908.